

ності, здатен змінити ситуацію в країні на краще. Аналізуючи проблеми наукових досліджень, що існують в Україні, ми підходимо до думки, що євроінтеграція, як інструмент, що виводить проблеми наукових досліджень в Україні з замкнутого кута, є головним чинником їх вирішення. Тим самим вона знищує перешкоди для стійкого технологічного розвитку, що обов'язково приведе Україну до процвітання.

*Ставнича О.М.
(Суми, СумДУ)*

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАУКОВО-КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У контексті загальнонаціональних процесів входження до Євросоюзу великого значення набуває формування відповідного наукового і культурно-духовного потенціалу, який забезпечується цілеспрямованим розвитком відповідних форм дослідження соціального життя. Одними з таких форм є гендерні студії в соціології і функціонування феміністичної критики в літературознавстві.

Розглядаючи широкий спектр проблем (маскулінність українського суспільства, історія феміністичного руху, співвідношення жінок і чоловіків у різних сферах соціального життя, структуру сім'ї, тощо), соціологія як наука прагне констатувати факти, узагальнити, підрахувати процентне вираження, - тобто дати об'єктивну оцінку явищ і процесів, що відбуваються в суспільстві. В результаті реалізації одного підходу—раціонального—виникає своєрідний брак "емоції", відсутність прагнення до розв'язання гендерних проблем. Дану ланку намагається заповнити так звана феміністична критика і література, яка ґрунтується на ідеях і практиці не тільки західноєвропейських феміністичних рухів і філософських шкіл, а й на вітчизняних традиціях розгляду гендерних проблем.

Дослідники вказували на питому "конечність" української літератури (культ жінки-матері, традиційна паралель мати-Україна тощо). Слід зазначити, що перше наукове осмислення фемінізму як явища і становища жінки у суспільстві зробила у 1890-х рр. Леся Українка у статті "Нові перспективи і старі тіні" ("Нова жінка західноєвропейської белетристики").

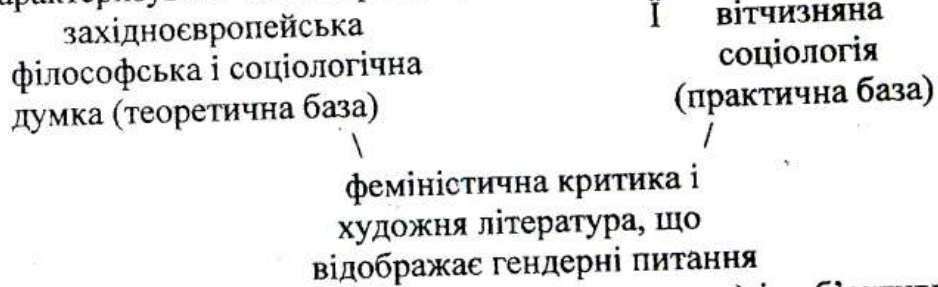
Даючи широкий огляд типів зображення у французькій, англійській, німецькій, скандинавській літературах, письменниця критично оцінює напрям розвитку західноєвропейського фемінізму, справедливо вважаючи, що слов'янське поспільство в цілому і мистецькі кола зокрема мають набагато демократичніше ставлення до жінки. В своєму аналізі Леся Українка спирається на теоретичні положення О.Дюма-сина, М. де Воґюс, Дж. Еліот, М.Прево, П.Маргерита, Х.Белау та інших, що дає авторці підставу для об'єктивного компаративного аналізу гендерних питань в різних літературах і, відповідно соціумах.

Гідним представником раннього українського фемінізму в літературі (а власне, його суб'єктивного вияву) є Ольга Кобилянська, яка також плідно використовувала теорії західноєвропейських мислителів, зокрема Ф.Ніцше, для створення образу “нової жінки”, “жінки-надлюдини”.

На сучасному етапі феміністична література і критика представлені іменами О.Забужко (“Польові дослідження українського сексу”, “Хроніки від Фортінбраса”, “Мілена”), В. Агеєвої (“Поетеса зламу століть”), Н.Зборовської (“Феміністичні роздуми”), Н.Остапенко, С.Павличко та іншими, що послуговуються специфічною методологією і вбачають завдання феміністичної критики “...не просто в протиставленні себе “фалічній критиці”, а у відтворенні об'єктивної картини, об'єктивного сенсу літературного твору. Тобто, феміністична критика значно ширша, ніж просто критика чоловічого шовінізму і сексизму певних літературних творів”, [4; 19]. Однак існує і протилежна думка—(антифеміністична): “Якщо глянути на все те, що іменує себе літературною критикою в душі феміністичної методології, то впадає в око насамперед безперспективність і цілковитий плагіат її теоретичної бази... [Тому що] незмінною проглядає всього-на-всього одна проблема: як жінкам позбутися чоловічого шовінізму, насилля, експлуататорства... – вважає М.Наєнко [3; 339]. Треба, проте, не забувати про ґрунтовну теоретичну базу гендерних досліджень (С.де Бовуар, К.Мілет, Сен-Сімон—феміністична платформа; Й.Гете, Ф.Ніцше - філософська; Т. Парк, З. Фрейд, М.Берджес – соціологічна), яка робить дане явище значнішим за визначення “ плагіат”, і найімовірніше цікавим у своєму “суб'єктивним об'єктивізмі”.

Таким чином, на українському ґрунті гендерні дослідження формувалися на основі співфункціонування кількох складових, взаємодію яких можна охарактеризувати такою триєдиною моделлю:

В результаті співіснування наукового (об'єктивного) і суб'єктивного підходів утворюється певна цілісна картина, що містить стереоскопічне висвітлення гендерних проблем і показ гіпотетичних шляхів їх вирішення, а отже, дозволяє зробити ще один крок у напрямку соціального вдосконалення і виведення українського соціуму на європейський рівень культури життя і мислення.

Література:

1. Зборовська Н. Перемога плоті // Критика. –1998.--№10.—с.29.

2. Мілет К. Сексуальна політика.—К., 1998.—506с.
3. Наєнко М. Історія українського літературознавства.—К.: Академія, 2001.—360с.
4. Таран Л. Привид повсталого жіночого духу// Критика.—1999.— №1-2—с.19.

*Стасюк Л. О.
(Рівне, НУВГП)*

РОЛЬ РЕЛІГІЇ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Тенденції до різнорівневої інтеграції, пріоритетність якої культивувало географічне сусідство, спостерігались протягом багатьох історичних етапів, декларуючи амбівалентну сутність. „Вся історія може розглядатися, за твердженням Г. Федотова, як зміна процесів інтеграції і дезінтеграції. Перший процес можна назвати ростом, розвитком, об'єднанням, або ж завоюванням, поневоленням, асиміляцією; другий – занепадом, розкладом, або ж звільненням, народженням нових націй, залежно від того, яка державність чи народність перебуває у центрі наших інтересів” [3, 96]. На сучасному етапі процеси інтеграції і дезінтеграції можна компаративно зіставити з концепціями глобалізації та антиглобалізації.

Геополітична межовість або „транзитність” України, визначивши її різновекторність, трансформувалась у бінарний етнокультурний код національної спільноти, що, з одного боку, породжувало відчуття закритості, сакралізацію традиційної обрядовості, абсорбування епіцентричної християнської ідеї, яка проектує кінцевий сенсбуттєвий принцип єднання людини з Богом, ідеї абсолютної цінності і духовної свободи людини, уособлення в ній божественного начала. З іншого, стимулювала з перспективою інтенсифікування процеси запозичення зовнішньо-сусідських надбань. Наприклад, встановлення на західноукраїнських землях економіко-культурних зв'язків з країнами західної цивілізації у XV-XVI ст. спонукало до поширення реформаційних ідей та протестантизму, який на початок 2003 року за кількістю організацій займав друге місце серед християнських конфесій в Україні.

Християнство як домінантна світова релігія України здатне відіграти консолідуючу роль у напрямку консенсусу між космополітичною та національною концепціями інтеграційних процесів, оскільки частково блокує відчуття втрати етнічної самобутності й легітимізує європейський світогляд. Хоча питання протистояння між вселенським і національним у світових релігіях не втратило актуальності і ставить акценти залежно від ціннісно-сислового еволюційного поля соціуму, українські дослідники (М. Грушевський, О. Борковський, А. Колодний, І. Загрійчук та ін.) частіше знаходять взаємозв'язок, адекватне місце загальнолюдському і національному в християнській релігії, нівелюючи гостроту цієї проблеми. На